

I. ELEMENTE DE PROCEDURĂ CIVILĂ

A.

SESIZAREA INSTANȚEI, COMPETENȚA DE SOLUȚIONARE A CERERILOR ȘI PĂRȚILE PROCESULUI CIVIL

(art. 55-93, art. 94, art. 95, art. 148-151, art. 192 C.proc.civ.)

Sesizarea instanței (art. 192 C.proc.civ.)

Orice persoană se poate adresa justiției prin sesizarea instanței cu o cerere de chemare în judecată pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, iar în cazurile prevăzute de lege, sesizarea instanței poate fi făcută și de alte persoane sau organe.

Formularea cererii (art. 148-151 C.proc.civ.)

Cererea adresată instanței de judecată trebuie formulată în scris și să cuprindă indicarea instanței căreia îi este adresată, numele, prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, după caz, denumirea și sediul lor, numele și prenumele, domiciliul și reședința reprezentanților lor, dacă este cazul, motivele cererii, precum și semnătura, respectiv adresa electronică sau coordonatele indicate de părți, numărul de telefon, numărul de fax și altele asemenea. Cererile pot fi formulate și prin înscris sub formă electronică, precum și oral, în ședință, în fața instanței, în condițiile prevăzute de lege.

Atunci când cererea urmează a fi comunicată, ea se va face în atâtea exemplare câte sunt necesare pentru comunicare, precum și un exemplar pentru instanță. La fiecare exemplar al cererii se vor alătura copii de pe înscrisurile de care partea înțelege a se folosi în proces.

Când cererea este formulată prin reprezentant (mandatar, avocat, consilier juridic etc.), se va depune procura, împuternicirea sau actul doveditor în original sau în copie legalizată.

Competența materială și teritorială a instanțelor de judecată [art. 94, art. 95 C.proc.civ. și art. 74 din Legea nr. 273/2004; art. 107, art. 108, art. 112, art. 113 alin. (1) și art. 114 alin. (1), art. 915 C.proc.civ.]

În primul rând, stabilirea competenței de soluționare a litigiilor deduse judecării se determină după materie și valoare, adică în funcție de obiectul cauzei și valoarea acesteia.

În cele ce urmează, vom prezenta în special prevederile care interesează competența de soluționare a litigiilor de dreptul familiei. Astfel, conform art. 94 pct. 1 lit. a) și b) C.proc.civ., judecătoria judecă cererile date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel, precum și cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă, potrivit legii, iar conform art. 95 pct. 1 și 4 C.proc.civ., tribunalul judecă, în primă instanță, toate cererile care nu sunt date în competența altor instanțe și orice alte cereri date de lege în competența lor. Conform art. 74 alin. (3) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, sunt date în competența tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatului toate cererile prevăzute în această lege; cauzele pentru judecarea cărora nu se poate determina instanța competentă se judecă de Tribunalul București.

În al doilea rând, cu privire la competența teritorială art. 107 C.proc.civ. stabilește ca regulă de principiu că cererea de chemare în judecată se introduce la instanța în a cărei circumscripție domiciliază sau își are sediul pârâtul, dacă legea nu prevede altfel. În cazul în care pârâtul nu are domiciliul cunoscut, cererea se introduce la instanța de reședință a acestuia, iar dacă nici aceasta nu este cunoscută, la instanța în a cărei circumscripție își are domiciliul sau reședința reclamantul, conform art. 108 C.proc.civ. În cazul în care sunt mai mulți pârâți, cererea va putea fi introdusă la instanța competentă pentru oricare dintre aceștia (art. 112 C.proc.civ.).

Dispoziții speciale cu privire la competența teritorială sunt cuprinse în art. 113, art. 114 și art. 915 C.proc.civ., și anume:

- cererile privitoare la stabilirea filiației sunt de competența instanței de domiciliu a reclamantului, conform art. 113 alin. (1) pct.1 C.proc.civ.;
- dacă legea nu prevede altfel, cererile privind ocrotirea persoanei fizice date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie se solu-

ționează de instanța în a cărei circumscripție teritorială își are domiciliul sau reședința persoana ocrotită, conform art. 114 alin. (1) C.proc.civ.;

– cererea de divorț este de competența judecătorei în circumscripția căreia se află cea din urmă locuință comună a soților, conform art. 915 C.proc.civ. Dacă soții nu au avut locuință comună sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția judecătorei în care se află cea din urmă locuință comună, judecătoria competentă este aceea în circumscripția căreia își are locuința pârâtul, iar când pârâtul nu are locuința în țară și instanțele române sunt competente internațional, este competentă judecătoria în circumscripția căreia își are locuința reclamantul. Dacă nici reclamantul și nici pârâtul nu au locuința în țară, părțile pot conveni să introducă cererea de divorț la orice judecătorie din România. În lipsa unui asemenea acord, cererea de divorț este de competența Judecătorei Sectorului 5 București.

Părțile (art. 55-93 C.proc.civ.)

Părțile din procesul civil sunt: *reclamantul*, adică cel care formulează cererea de chemare în judecată, și *pârâtul*, adică cel chemat în judecată. De asemenea, pot lua parte la judecată și terțe persoane care intervin voluntar sau forțat în proces, în condițiile legii, și care dobândesc calitatea de *părți*.

În condițiile legii, și *Ministerul Public, prin procuror*, poate participa la procesul civil în orice fază a acestuia ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție și ale dispăruților, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege, dacă apreciază că este necesar pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor și intereselor cetățenilor.

Poate fi parte în judecată orice persoană care are capacitatea de folosință a drepturilor civile, precum și asociațiile, societățile sau alte entități fără personalitate juridică, constituite potrivit legii.

Exercitarea drepturilor procedurale poate avea loc doar de către persoanele care au capacitate procesuală de exercițiu, în lipsa căreia nu pot sta în judecată decât dacă sunt reprezentate, iar persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă, numai dacă sunt asistate sau autorizate în condițiile legii.

Actele de procedură îndeplinite de către cel care nu are capacitate de folosință sunt lovite de nulitate absolută, iar cele îndeplinite de către cel

care nu are capacitate procesuală de exercițiu sunt lovite de nulitate relativă (anulabile).

Conform art. 80 C.proc.civ., părțile pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin reprezentant. Reprezentarea poate fi legală, convențională sau judiciară. Persoanele fizice lipsite de capacitate de exercițiu vor sta în judecată prin reprezentant legal. În general însă, părțile pot sta în judecată printr-un reprezentant ales, cu excepția cazului în care legea impune prezența lor personală în fața instanței. Când legea prevede sau când circumstanțele cauzei o impun, pentru a se asigura dreptul la un proces echitabil, judecătorul poate numi un reprezentant în calitate de curator, dintre avocații anume desemnați în acest sens de barou pentru fiecare instanță judecătorească, conform art. 58 alin. (3) C.proc.civ.

NOTĂ

În conținutul cererilor și acțiunilor formulate în prezentul manual s-a folosit ipoteza reprezentării convenționale, prin avocat, a reclamantului (petentului), fără însă a fi obligatorie o astfel de reprezentare în toate cazurile. Mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte, fiind în coparticipare procesuală, dacă obiectul procesului este un drept ori o obligație comună, dacă drepturile și obligațiile lor au aceeași cauză ori dacă între ele există o strânsă legătură.

Persoanele care nu au reprezentant legal vor fi reprezentate în instanță de către un curator special care va avea drepturile și obligațiile prevăzute de lege pentru reprezentantul legal. Dispoziția este aplicabilă și în cazul existenței unui conflict de interese între reprezentant și reprezentat.

Pe lângă procedura contencioasă, reglementată în Cartea a II-a, art. 192-526 C.proc.civ., în Cartea a III-a, art. 527-540 C.proc.civ. este reglementată și procedura necontencioasă judiciară, care se utilizează atunci când nu se urmărește stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cererile privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare; în domeniul nostru de preocupare, această procedură se utilizează în cazul cererii pentru autorizarea căsătoriei minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, a cererii pentru recunoașterea capacității de exercițiu anticipate și a cererilor privind adopția.

B.

CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

(art. 148-151, art. 192, art. 194 și art. 195 C.proc.civ.)

Noțiune și cuprins

În cazul încălcării unor drepturi sau libertăți consacrate și garantate de lege, cel prejudiciat trebuie să aibă inițiativa de a sesiza instanța de judecată, respectiv trebuie să formuleze o cerere de chemare în judecată, prin care solicită ca dreptul său încălcat să fie apărut, iar cel care l-a încălcat să fie tras la răspundere/sanționat.

Întrucât în materie civilă, în principiu, procesul civil nu se declanșează din oficiu, ci numai la cererea celui al cărui drept a fost încălcat sau nesocotit și care dispune de dreptul său, acesta este în drept să sesizeze instanța de judecată, adică să învestească instanța cu o cerere de chemare în judecată, denumită juridic acțiune civilă, ca act de sesizare a instanței de judecată.

Cererea de chemare în judecată trebuie întocmită în numărul de exemplare necesare comunicării, precum și un exemplar pentru instanța de judecată, căreia i se vor atașa înscrisurile doveditoare în același număr de exemplare, conform art. 149 și art. 150 C.proc.civ. În practică însă, în cazul în care într-un proces sunt implicate anumite autorități ale statului care trebuie să se informeze cu privire la conținutul dosarului, părțile vor depune câte un exemplar din cerere și din înscrisurile doveditoare și pentru acestea (de exemplu, în cauzele cu minori sau în adopții, unde este implicată Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului și/sau Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție ori autoritatea competentă pentru efectuarea anchetei psihosociale etc.).

Conform art. 194 C.proc.civ., cererea de chemare în judecată va cuprinde:

a) numele și prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul lor, codul numeric personal (CNP), respectiv codul unic de înregistrare (CUI) ori codul de identificare fiscală (CIF), numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în

registru persoanelor juridice și contul bancar al reclamantului și al pârâtului, adresa electronică și coordonatele indicate de părți, numărul de telefon, numărul de fax ș.a., iar dacă reclamantul locuiește în străinătate, se va preciza și domiciliul ales în România (domiciliul/sediul procedural) unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

b) numele, prenumele și calitatea celui care reprezintă partea din proces, numele și prenumele avocatului și sediul său profesional, adresa sa electronică, numărul de telefon și numărul de fax, precum și alte coordonate, cu indicarea actului care atestă calitatea de reprezentant. Se va anexa cererii dovada calității de reprezentant, în forma prevăzută la art. 151 C.proc.civ., și anume: procura în original sau în copie legalizată când cererea este formulată prin mandatar, împuternicirea avocațială sau copie legalizată de pe înscrisul care dovedește calitatea de reprezentant legal.

c) obiectul cererii și valoarea lui, după aprecierea reclamantului, atunci când acesta este evaluabil în bani, precum și modul de determinare a valorii, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare, iar în cazul bunurilor imobile, valoarea impozabilă și identificarea lor prin adresă (locul de situare), număr de carte funciară, număr cadastral/topografic (anexându-se extrasul de carte funciară);

d) arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea;

e) arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere: înscrisuri (ale căror copii se vor atașa/traduce), martori (indicându-se toate datele de identificare), interogatoriul pârâtului, expertiza, cercetarea la fața locului;

f) semnătura reclamantului sau a reprezentantului legal ori convențional (avocatului, mandatarului).

În Cartea a VI-a, Titlul I, art. 915-935 C.proc.civ. este reglementată procedura divorțului, care cuprinde unele dispoziții speciale sau derogatorii de la procedura de drept comun a soluționării litigiilor. Astfel, pe lângă cele arătate, cererea de divorț va mai cuprinde și alte mențiuni, conform art. 916 C.proc.civ. (numele copiilor minori ai celor doi soți, inclusiv adoptați de aceștia, iar dacă soții nu au copii minori, se va preciza această împrejurare), la care se vor adăuga și alte acte și documente, menționate în același articol (o copie a certificatului de căsătorie și, după caz, câte o copie a certificatelor de naștere ale copiilor minori; de asemenea, poate fi anexată

înțelegerea soților rezultată din mediere cu privire la desfacerea căsătoriei și, după caz, la rezolvarea aspectelor accesorii divorțului).

La cererea de chemare în judecată se va atașa dovada timbrării.

Prin aceeași cerere de chemare în judecată, reclamantul poate formula mai multe capete principale de cerere, împotriva acelorași persoane, cu condiția ca acestea să se afle într-o strânsă legătură.

Cererea de chemare în judecată care nu cuprinde numele și prenumele, sau, după caz, denumirea oricărei părți, obiectul cererii, motivele de fapt ale acesteia ori semnătura părții sau a reprezentantului acesteia, ori nu este timbrată sau este insuficient timbrată, este nulă. Cu toate acestea, cererea nu va fi anulată dacă, după înregistrarea sa, cu ocazia verificării și regularizării sale, constatându-se că ea nu îndeplinește cerințele legale, reclamantul face modificările și completările dispuse de către instanță, în termen de 10 zile. Lipsa semnăturii se poate acoperi în tot cursul judecății în fața primei instanțe sau până la următorul termen celui în care se invocă lipsa acesteia.